

Radicale vernieuwing zorg

Ondersteund door 

Pijlers van Waarde-vol Onderwijs®

Geplaatst op 21 januari 2019



Mieke Hollander van Zorg4Effect is bedenker en projectleider van Radicale Vernieuwing – Waarde-vol Onderwijs®. In dit artikel gaat zij nader in op het onderwijsconcept.



Mieke Hollander heeft een lange staat van dienst in zorg en welzijn én onderwijs. Misschien al wel twintig jaar terug merkte zij dat er een kloof gaapt tussen wat studenten op school leren en de dagelijkse zorgpraktijk. “Zowel het onderwijs als de zorg werkt sterk vanuit een eigen systeem dat vrij statisch is. Terwijl veranderingen in de samenleving en de zorg juist om flexibiliteit vragen. Ga maar na: vroeger hadden we een verzorgingsstaat, nu een participatiemaatschappij. Ook hebben we te maken met een gelijktijdige vergrijzing en ontgroening. Bovendien krijgen technologische vernieuwingen meer invloed op de zorg. Als je dit soort ontwikkelingen in ogenschouw neemt, móét je wel nadenken over de ‘skills’ die toekomstige zorg- en welzijnsprofessionals nodig hebben om duurzaam kwaliteit van zorg te kunnen leveren”, stelt Mieke.

Relaties en waarden staan centraal

De grote veranderingen in de samenleving en zorg vragen om andere competenties van zorg- en welzijnsprofessionals, signaleert Mieke. Maar studenten verwerven deze onvoldoende tijdens hun opleidingstijd. “Zorgorganisaties constateren dat studenten niet goed worden voorbereid op de toenemende complexiteit van de ouderenzorg en dat in de opleidingen de nadruk wel erg sterk op

verpleegtechnische vaardigheden ligt. Ze missen bij de zorgstudenten agogische competenties, terwijl deze steeds belangrijker worden in de zorg. Bovendien zien zorgorganisaties dat systemen in het zorg- en welzijns onderwijs niet goed aansluiten bij wat mensen drijft, bij hun waarden. En er is onvoldoende aandacht voor de driehoek *mensen met een hulpvraag – naasten – zorg- en welzijnsprofessionals*. Terwijl de relaties tussen de mensen in deze driehoek juist centraal zouden moeten staan.”

Systemen kantelen

Mieke stelt dat het noodzakelijk is dat zowel de zorgsector als het onderwijs nieuwe ontwikkelingen de ruimte gaat geven. “Als je er écht vanuit gaat dat de wereld verandert, dan moet je ook radicaal durven hervormen. Niet de kool en de geit sparen, maar kritisch kijken naar de zorg- en onderwijspraktijk en de maatschappelijke ontwikkelingen. Wat gaat goed? En vooral ook: wat gaat niet goed? En hoe kun je het beter maken? Dan blijkt dat je er niet bent met wat aanpassingen binnen de bestaande systemen, maar dat het noodzakelijk is om de systemen te kantelen en buiten de lijntjes te durven kleuren. Dat is precies wat met Radicale Vernieuwing – Waarde-vol Onderwijs wordt beoogd. Het onderwijs radicaal hervormen, zodat het beter past bij wat nú nodig is in de ouderenzorg. Belangrijk hierbij is ook dat er niet nieuwe systemen worden opgetuigd, maar dat je steeds kritisch blijft kijken naar de actuele ontwikkelingen in de samenleving en de zorg- en onderwijssector. Wat dat betreft is en blijft verrijken van het onderwijs altijd een werk-in-uitvoering.”

Werkplekieren

Als je optimaal wil aansluiten bij de actuele zorg- en welzijnspraktijk, dan is het niet meer dan logisch dat deze praktijk een grote rol krijgt bij het opleiden van aankomende professionals, vindt Mieke: “Professionals in zorg en welzijn oefenen ambachtelijke vakken uit, die je vooral leert op de werkvloer. Bovendien blijkt ook uit onderzoek, dat het leeuwendeel van het leren in de praktijk plaatsvindt. Daarom is ‘werkplekieren’ een belangrijke pijler geworden van Waarde-vol Onderwijs. Bij werkplekieren vindt het ‘leren’ zoveel mogelijk plaats op de werkvloer, met werkelijke problemen uit de beroepscontext als leerobject. Studenten werken samen met docenten, werkbegeleiders, praktijkopleiders en andere medewerkers aan vraagstukken uit het werkveld.”

Hybride onderwijsmethodiek



Studenten leren dus zoveel mogelijk op hun leer-werkplek, waar ze overigens ook ‘schoolse kennis’ krijgen

aangereikt en hun vaardigheden kunnen oefenen. “Bij Waarde-vol Onderwijs is gekozen voor een hybride onderwijsmethodiek”, vertelt Mieke. “Schools leren en werkplekleren worden in één leeromgeving bij elkaar gebracht en met elkaar verweven. Dat stelt eisen aan de manier waarop het onderwijs vorm krijgt. Dit is mede afhankelijk van de ruimte, tijd, de professionals die betrokken zijn en de instrumenten – zoals beschikbare materialen en methoden – die worden ingezet.”

Uiteindelijk draait het er bij hybride onderwijs om, dat je het beste van twee werelden samenbrengt, stelt Mieke. “Bij Waarde-vol Onderwijs is dat: het beste van de zorgpraktijk én het beste van het onderwijs. En ja, dat lijkt een beetje op het oude in-serviceonderwijs. Maar dan aansluitend bij wat deze tijd vraagt van zorg- en welzijnsprofessionals.”

Interprofessioneel leren

Een derde pijler van Waarde-vol Onderwijs is: interprofessioneel leren. Hierbij leren studenten van verschillende niveaus (2 tot en met 6) volgens dezelfde methodiek en themagericht. “Als je in de zorg werkt, dan is het essentieel dat je goed kunt samenwerken met collega’s met diverse functies en van verschillende opleidingsniveaus”, stelt Mieke. Ze legt uit dat het interprofessioneel opleiden heel goed vorm kan krijgen binnen het werkplekleren: “Aankomende professionals werken al vanaf de start van de opleiding samen, waardoor ze meer weet hebben van elkaars deskundigheden. Ze volgen daarnaast deels hetzelfde onderwijs, over dezelfde onderwerpen. Bijvoorbeeld over welzijn, gastvrijheid, zorg-IT, ethiek en zorgtechnologie. Zo’n thema kun je prima starten met de groep als geheel. Iedereen leert dezelfde basis. Vervolgens gaan de studenten van de hogere opleidingsniveaus verbreden en verdiepen. Zo speel je in op ieders leerbehoeften.”

Vraaggestuurd onderwijs

Het brengt Mieke bij een vierde uitgangspunt van Waarde-vol Onderwijs: vraaggestuurd leren. “Als je onderwijs maakt, is het belangrijk dat je je steeds afvraagt: Welke kennis, vaardigheden en levenservaring heeft een student al? En welke leervragen heeft hij of zij nog? Bij die leervragen probeer je aan te sluiten. Zo krijgt de student meer de regie over het eigen leerproces.”

De kennis, vaardigheden en levenservaring die een student al heeft, bepalen dus zijn of haar leervragen. Mieke geeft een voorbeeld: “Stel, een student gaat beginnen bij een zorgorganisatie. Een start-vraag kan dan bijvoorbeeld zijn: Hoe overlegt het team over het zorgplan met de familie? Vervolgens is het belangrijk dat werkbegeleiders kunnen ondersteunen bij het beantwoorden van zo’n vraag. Dit betekent voor hen een nieuwe manier van begeleiden. Meer coachend. De werkbegeleider heeft een belangrijke rol als leermeester; de student fungeert als ‘gezel’, die zelf verantwoordelijk is voor het eigen ontwikkelingsproces. Beiden wordt de professionele ruimte geboden die nodig is om een goed leerklimaat te realiseren”, aldus Mieke.

Waar staan we nu?

In september 2018 is de eerste groep mbo-studenten van start gegaan met Waarde-vol Onderwijs in de

regio Leiden. In februari 2019 begon de tweede groep mbo'ers. Drie zorgorganisaties – [ActiVite](#), [DSV|verzorgd leven](#) en [Topaz](#) – verzorgen dit traject in samenwerking met [mboRijnland](#). Vanaf mei 2019 gaat ook een groep hbo-studenten starten met de praktijk-leerroute, die voor hen wordt uitgevoerd door de drie zorgorganisaties, samen met [LOI Hogeschool](#). “De studenten worden uiteraard begeleid door ervaren werk- en praktijkopleiders en docenten”, zegt Mieke. Alle medewerkers van de pilotafdelingen volg(d)en een op maat gemaakte training voor werkbegeleiding. Ook komt er een intervisie-traject voor werkbegeleiders en docenten. Om vooral ook van elkaar te leren wordt er twee keer per jaar een kennisdeelbijeenkomst georganiseerd.

De raden van de betrokken zorgorganisaties (Ondernemingsraden, (Centrale) Cliëntenraden, Verzorgende en Verpleegkundige Adviesraden) hebben aangegeven dat ze achter dit nieuwe onderwijsconcept staan. Ook [zorgkantoor Zorg en Zekerheid](#) ondersteunt Waarde-vol Onderwijs.

Cultuuromslag en leren in context

Waarde-vol Onderwijs krijgt steeds meer concreet vorm in de praktijk. Mieke ziet dat dit nieuwe onderwijs een cultuuromslag vereist van alle betrokken organisaties. “Zij worden nog meer lerende organisaties, die hun kennis en ervaring delen met iedereen die bij het leren is betrokken.”

Voor opleiders, begeleiders en studenten is het soms nog wennen. “Ze leren en werken nu meer in de context van opleiding, samenleving, beroep en loopbaan”, aldus Mieke, die nog opmerkt dat de genoemde contexten voortdurend in verandering zijn. “Dit betekent, zoals gezegd, dat ook Waarde-vol Onderwijs kan veranderen. Want de zekerheden van gisteren zijn vandaag alweer deels achterhaald. Een ding is zeker: de enige constante is verandering.”

Onderzoek

Mieke is heel nieuwsgierig wat het nieuwe onderwijstraject uiteindelijk oplevert. “Neemt de studenttevredenheid toe, worden docenten, praktijkopleiders en werkbegeleiders uitgedaagd in hun professionele rol, leidt deze aanpak tot beter onderwijs, duurzame kwaliteit van zorg en tevreden zorgprofessionals? En het allerbelangrijkste: wat merken de cliënt/bewoner/patiënt en zijn naasten ervan? Belangrijke vragen, waarnaar we graag onderzoek willen laten doen. Ik ben hierover al in gesprek met diverse lectoren en hoogleraren. Naar verwachting zal het onderzoek op korte termijn van start gaan.”

“Het draait om de cliënt en zijn naasten”

Last but not least wil Mieke nog graag benadrukken wat het uiteindelijke doel is van Waarde-vol Onderwijs®: “Dit onderwijsconcept is een middel om de kwaliteit van zorg te verbeteren. Het beoogt aankomende professionals beter voor te bereiden op de praktijk, zodat ze met hun zorg en ondersteuning duurzaam kunnen aansluiten bij de waarde(n) van bewoners/cliënten en hun naasten. Wat vinden zij echt belangrijk? Hoe stem je daar nog beter op af? Daar draait het uiteindelijk om!”



Tekst: Mieke Hollander (Zorg4Effect) i.s.m. Femke van den Berg (Bureau Bisontekst). Foto Mieke verkregen via Mieke Hollander.

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Vernieuwing onderwijs](#), [Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs®](#)

Trefwoorden: [Onderwijs](#), [Waarde-vol onderwijs Leiden](#)